

Elveszünk a „modern” életvitel útvesztőjében?

Ifjúságkutató pillanatkép

A szociológia sajátos megközelítést nyújt az emberi viselkedés tanulmányozásában. Néhány ismert ifjúságkutató eredményeinek bemutatásával az a célom, hogy ifjúságszociológiai jelenségvizsgálatot végezzek.

Az Ifjúság-2000 kérdőíves vizsgálat Magyarországon többek között kitért a 15–29 éves fiatalok vállalkozási aktivitására is. A megkérdezettek ötöde jelezte, hogy saját vagy a család tulajdonában van vállalkozása, ennek értékelése azonban óvatosságra int, mivel a munkanélküliek, jövedelemplétkosok, leszázalékoltak és gyeseen lévők mintegy egy-egy tizede „vállalkozó”. Jelentős regionális eltérések voltak tapasztalhatók; a fiatalok vállalkozása különösen Észak- és Közép-Magyarországon alacsony. Az iparosodottabb és urbánusabb régiókban nagyobb a szolgáltatások, a rurálisakban a mezőgazdasági vállalkozások aránya. Az előbbi 46, illetve 41%-át teszi ki a központi régió és Nyugat-Dunántúl ifjúsági vállalkozásainak, az utóbbi 70%-a viszont a Dél- és Észak-Alföldre, valamint a Közép-Dunántúlra koncentrálódik (Laki, 2002).

A másik érdekes jelenség, amelyre e kutatás rámutatott, a fiatalok létszámának a csökkenése. A modern ipari országok általában elöregednek – ez a gerontokrácia (minden 5. ember 60 év feletti). Az 1980-as években a fiatalok létszáma kb. 880 000 volt Magyarországon és azóta is csökken! A gyermekvállalási hajlandóság és házasságok száma csökken! Ezzel jár, hogy a házassági életkor kitolódik, szingli életmód a divat, 30-35 év fölött vállalnak gyermeket.

A felnőtté válás hagyományosan az oktatási rendszerből való kilépés idejére tehető. Ez gyakran egybeesik a munkavállalás, az anyagi függetlenség és az önálló háztartás kialakításával. Mi a jobb? Az elköltözés vagy a visszaköltözés a szülőkhöz? Magyarországon 2002-ben a 20-29 éves fiatalok 58%-a szüleiével élt, közülük 14%-a már a saját gyermekével. A modern családalapítás nagyban különbözik a hagyományostól. Ma a fiatalok a lazább párkapcsolatokat, az átmeneti együttélést vagy a késői házasságot választják. A 20-24 évesek, a komoly párkapcsolatot 72,2%-ban együttélésként képzik el, csak 27,8%-ban

gondolkoznak házasságban. A házasulandók életkora kitolódott, mintegy 4 évvel: a nők: 22,2%-a 26,1 évesen, míg a férfiak: 24,9%-a 28,6 évesen alapítanak családot. Csökken a gyermekvállalási kedv; „korosodó” édesanyjairól beszélünk, sőt egyre gyakoribb a házasságon kívüli gyermekvállalás.

Lesújtó eredményeket mutattak a fiatalok sportolási szokásai. Mindamellett, hogy jobbak a mai testedző lehetőségek, a mai ifjak nem érnek rá aktívan sportolni, egészségi állapotuk pedig „kritikán aluli”. Sok iskolás mentális és mozgásszervi problémákkal küszködik. Tipikus a „duci-osztályok” jelensége, de legtöbb fiatal magas vérnyomásra, fejfájásra panaszkodik, a férfiak gyomor- és légzőszervi problémákra. Azonnali választ adnak erre a pedagógusok: túlbujáznak a deviánsviselkedés, dohányzás, alkohol- és drogfogyasztás. Az empirikus kutatás szerint a fiatalok (20-29 évesek) dohányzása 86%-ban napi rendszerességgel történik. A droghasználat a fiatal férfiaknál biológiai zavarokat (potenciaproblémákat) okoz. A kövérek aránya magasabb lett, és 2004-ben a sorkatonai sorozáskor a fiatalok 51%-a alkalmatlannak bizonyult!

A szervezett bűnözés nőtt a fiatalok körében. Magyarországon a rendszerváltás után megsaporodott a bűnözés, főleg a vagyon elleni bűncselekmények nőttek, haszonszerzés céljából. A halálbüntetést 1989-ben eltörölték. Megjelent a drogkereskedelem, emberkereskedelem (szerv), a prostitúció, a számítógépes bűnözés. Megindult a migrációs bűnözés, megsaporodtak a politikával összefonódó erőszakmentes anyagi/vagyon elleni bűncselekmények: sikasztás, adócsalás, korrupció.

Térségünkben nem új keletű jelenség az öngyilkossági hajlam. Régóta ismert a gyermekek körében is (genetikai, biológiai öröklődés), a nők, az idősek esetében (évszakhoz, ünnephez kötötten). Divatos formája: akasztás, gyógyszerfogyasztás, jármű elé ugrás.

Már csak azt kell megkérdeznünk: ki mit tesz ifjúságunkért? Vajon összefog-e kellőképpen a szülő, az iskola, a társadalom e negatív jelenségek orvoslásában, vagy elveszünk a „modern” életvitel útvesztőjében?